

การบูรณาการสัปปุริสธรรม 7 สู่มาตรฐานจริยธรรมของนักการเมืองไทย
ในบริบทวิกฤตศรัทธาทางการเมือง

Integrating the Seven Sappurisa Dhammas into the Ethical Standards of Thai Politicians
in the Context of a Political Crisis of Public Trust

จิรัชชัย แยมโกสม

พระครูกิตติวรารพร

พระมหาไทยน้อย ญาณเมธี (สาลงสิงห์)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

Jirattachai Yamkosum

Phrakrukittivarathorn

Phramaha Thainoi Yanamethi (Salangsing)

Mahamakut Buddhist University. Roi-Et Campus

Email: jirattachai.yam@student.mbu.ac.th

รับบทความ: 3 กรกฎาคม 2569; แก้ไขบทความ 17 สิงหาคม 2569; ตอรับบทความ: 18 สิงหาคม 2569

Received: July 3, 2026; Revised: August 17, 2026; Accepted: August 18, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดสัปปุริสธรรม 7 ในพระพุทธศาสนา ศึกษาแนวคิดวิกฤตศรัทธาทางการเมืองซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่เกิดจากการเสื่อมถอยของจริยธรรมในการใช้อำนาจทางการเมือง อันส่งผลกระทบต่อความชอบธรรมของสถาบันทางการเมืองและเสถียรภาพของระบอบประชาธิปไตยไทย โดยเฉพาะในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา ซึ่งประเทศไทยเผชิญกับความขัดแย้งทางการเมือง การรัฐประหาร ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน และข้อครหาด้านจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างสัปปุริสธรรม 7 กับหลักจริยธรรมทางการเมืองสมัยใหม่ และสังเคราะห์กรอบมาตรฐานจริยธรรมของนักการเมืองเชิงพุทธจากการบูรณาการหลักสัปปุริสธรรม 7 สู่มาตรฐานจริยธรรมของนักการเมืองไทย โดยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารและการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า สัปปุริสธรรม 7 มีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมทางการเมืองสมัยใหม่ในมิติสำคัญ ได้แก่ หลักนิติธรรม ความรับผิดชอบ ความโปร่งใส การยึดประโยชน์สาธารณะ การมีส่วนร่วมของประชาชน และภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม โดยมีลักษณะเด่นที่มุ่งพัฒนาคุณธรรมและจิตสำนึกภายในของผู้ใช้อำนาจ ซึ่งช่วยเสริมสร้างการกำกับดูแลตามหลักธรรมาภิบาล ส่งเสริมการใช้อำนาจทางการเมืองอย่างมีคุณธรรม และยกระดับมาตรฐานจริยธรรมของนักการเมืองให้สอดคล้องกับความคาดหวังของสังคม นอกจากนี้บทความได้นำเสนอ กรอบมาตรฐานจริยธรรมของนักการเมืองเชิงพุทธ 7 มิติ ซึ่งสังเคราะห์จากการบูรณาการหลักสัปปุริสธรรม 7 กับแนวคิดและทฤษฎีจริยธรรมทางการเมืองร่วมสมัย เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนามาตรฐานจริยธรรมของนักการเมืองไทย และเป็นแนวทางในการเสริมสร้างธรรมาภิบาล ความชอบธรรมทางการเมือง และความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตยในระยะยาว

คำสำคัญ: สัปปุริสธรรม 7; จริยธรรมทางการเมือง; นักการเมืองไทย; วิกฤตศรัทธาทางการเมือง; พระพุทธศาสนา

Abstract

This academic article aims to examine the concept of the Seven Sappurisa Dhammas in Buddhism, explore the concept of the political crisis of public trust arising from the deterioration of ethical conduct in the exercise of political power, which has undermined the legitimacy of political institutions and the stability of Thailand's democratic system, particularly over the past two decades. During this period, Thailand has experienced persistent political conflicts, military coups, corruption, and ethical controversies involving political office holders. The article further analyzes the compatibility between the Seven Sappurisa Dhammas and contemporary theories of political ethics and synthesizes a Buddhist ethical framework for politicians through the integration of the Seven Sappurisa Dhammas into the ethical standards of Thai politicians. The study employs documentary research and descriptive analysis.

The findings reveal that the Seven Sappurisa Dhammas are highly compatible with the fundamental principles of contemporary political ethics, particularly the rule of law, accountability, transparency, commitment to the public interest, public participation, and ethical leadership. Their distinctive contribution lies in cultivating the internal moral character and ethical consciousness of political leaders, thereby reinforcing governance mechanisms based on the principles of good governance, promoting ethical exercise of political power, and enhancing the ethical standards expected of political leaders in society. Furthermore, this article proposes a Seven-Dimensional Buddhist Ethical Standards Framework for Politicians, synthesized through the integration of the Seven Sappurisa Dhammas with the concepts of contemporary political ethics. The proposed framework serves as a conceptual model for strengthening the ethical standards of Thai politicians and provides practical guidance for promoting good governance, political legitimacy, and the long-term sustainability of democratic governance.

Keywords: Seven Sappurisa Dhammas; Political Ethics; Thai Politicians; Political Crisis of Public Trust; Buddhism

บทนำ

การเมืองเป็นกลไกสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศ การจัดสรรทรัพยากร และการบริหารจัดการผลประโยชน์สาธารณะของสังคม ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของระบบการเมืองมิได้ขึ้นอยู่กับโครงสร้างทางการเมืองหรือกฎหมายเพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับคุณภาพของผู้นำทางการเมืองและมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ใช้อำนาจอธิปไตย เนื่องจากจริยธรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดพฤติกรรมทางการเมือง การตัดสินใจเชิงนโยบาย และความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน (Heywood, 2021) ในบริบทของสังคมไทย ปัญหาด้านจริยธรรมทางการเมืองเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในช่วง

สองทศวรรษที่ผ่านมา ซึ่งประเทศไทยเผชิญกับความขัดแย้งทางการเมือง การเปลี่ยนแปลงรัฐบาล การรัฐประหาร และข้อกล่าวหาเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชันของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในหลายระดับ ปรากฏการณ์ดังกล่าวส่งผลให้ประชาชนจำนวนมากเกิดความไม่เชื่อมั่นต่อระบบการเมืองและใช้อำนาจรัฐ จนนำไปสู่ภาวะที่นักวิชาการเรียกว่า “วิกฤตศรัทธาทางการเมือง” (Phongpaichit & Baker, 2015)

วิกฤตศรัทธาทางการเมืองถือเป็นปัญหาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากความไว้วางใจของประชาชนเป็นรากฐานสำคัญของความชอบธรรมทางการเมือง หากประชาชนขาดความเชื่อมั่นต่อรัฐบาล รัฐสภา พรรคการเมือง หรือผู้แทนทางการเมือง ความร่วมมือระหว่างรัฐกับประชาชนย่อมลดลง ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารประเทศและการพัฒนาประชาธิปไตยในระยะยาว (Easton, 1965) จากรายงานการศึกษาด้านประชาธิปไตยของสถาบันพระปกเกล้าในช่วงหลายปีที่ผ่านมา พบว่าความไว้วางใจของประชาชนที่มีต่อสถาบันทางการเมืองไทยมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะความเชื่อมั่นต่อนักการเมือง พรรคการเมือง และกระบวนการทางการเมือง ความเสื่อมถอยของความเชื่อมั่นดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ความไม่โปร่งใสในการใช้อำนาจรัฐ และการรับรู้ของประชาชนว่า ระบบการเมืองไม่สามารถตอบสนองต่อผลประโยชน์สาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สถาบันพระปกเกล้า, 2566)

เมื่อพิจารณาในมิติของพระพุทธศาสนา พบว่าหลักธรรมคำสอนจำนวนมากสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ปกครองได้ โดยเฉพาะ “สัปปริสธรรม 7” ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ว่าด้วยคุณลักษณะของบุคคลผู้ประเสริฐหรือสัตบุรุษ อันประกอบด้วย อัมมัญญตา อัตถัญญตา อตตัญญตา มัตตัญญตา กาลัญญตา ปริสสัญญตา และบุคคลัญญตา หลักธรรมดังกล่าวสะท้อนถึงการใช้อย่างถูกต้อง ความรับผิดชอบ และความเหมาะสมในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติหน้าที่ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2562) หลักสัปปริสธรรม 7 มิได้เป็นเพียงหลักปฏิบัติทางศาสนาเท่านั้น หากแต่ยังสามารถประยุกต์ใช้เป็นกรอบจริยธรรมสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเนื้อหาของหลักธรรมครอบคลุมทั้งด้านการตัดสินใจเชิงเหตุผล การมุ่งประโยชน์ส่วนรวม การรู้จักขอบเขตอำนาจหน้าที่ และการเข้าใจประชาชน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเมืองในระบอบประชาธิปไตย (โกวิทย์ พวงงาม, 2563)

ดังนั้น การศึกษาการบูรณาการสัปปริสธรรม 7 สู่มาตรฐานจริยธรรมของนักการเมืองไทยจึงมีความสำคัญทั้งในเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติ เนื่องจากสามารถนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมจริยธรรมทางการเมือง การฟื้นฟูศรัทธาของประชาชน และการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่ตั้งอยู่บนคุณธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม

ทฤษฎีจริยธรรมทางการเมือง (Political Ethics Theory)

1. ความหมายของจริยธรรมทางการเมือง

จริยธรรมทางการเมือง (Political Ethics) หมายถึง หลักคุณธรรม ค่านิยม และบรรทัดฐานที่กำหนดพฤติกรรมของผู้ใช้อำนาจทางการเมืองให้ปฏิบัติหน้าที่โดยยึดประโยชน์สาธารณะ ความซื่อสัตย์สุจริต ความเป็นธรรม และความรับผิดชอบต่อประชาชน จริยธรรมทางการเมืองจึงมิได้มุ่งควบคุมเฉพาะความถูกต้องตามกฎหมาย หากแต่ให้ความสำคัญกับความชอบธรรมของการใช้อำนาจและความรับผิดชอบต่อเชิงคุณธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (Heywood, 2021)

Heywood (2021) อธิบายว่า การเมืองมิใช่เพียงการแข่งขันเพื่อแสวงหาอำนาจ หากแต่เป็นกระบวนการบริหารผลประโยชน์สาธารณะ ดังนั้น นักการเมืองจึงจำเป็นต้องยึดถือคุณธรรมควบคู่กับการปฏิบัติตามกฎหมาย เพราะการใช้อำนาจที่ปราศจากจริยธรรมย่อมนำไปสู่การทุจริต การใช้อำนาจโดยมิชอบ และการเสื่อมถอยของความชอบธรรมทางการเมือง (Heywood, 2021) Dennis F. Thompson (1987) เสนอว่า จริยธรรมทางการเมืองแตกต่างจากจริยธรรมส่วนบุคคล เนื่องจากนักการเมืองต้องรับผิดชอบต่อการตัดสินใจที่ส่งผลกระทบต่อสาธารณะ การใช้อำนาจทุกครั้งจึงต้องสามารถอธิบาย ตรวจสอบ และรับผิดชอบต่อประชาชนได้ หลักความรับผิดชอบ (Accountability) จึงเป็นหัวใจสำคัญของจริยธรรมทางการเมืองสมัยใหม่ (Thompson, 1987) Mark Philp (2007) เห็นว่า จริยธรรมทางการเมืองเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความชอบธรรมของสถาบันการเมือง เนื่องจากประชาชนมิได้ประเมินนักการเมืองจากประสิทธิภาพในการบริหารเพียงอย่างเดียว แต่ยังพิจารณาถึงความซื่อสัตย์ ความโปร่งใส และการยึดมั่นในประโยชน์ส่วนรวม หากผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองขาดคุณธรรม ความชอบธรรมของระบบการเมืองย่อมลดลง แม้การดำเนินการจะเป็นไปตามกฎหมายก็ตาม (Philp, 2007) ในมิติของความยุติธรรม Rawls (1971) เสนอแนวคิด “Justice as Fairness” โดยอธิบายว่าการใช้อำนาจรัฐต้องตั้งอยู่บนหลักความเสมอภาค ความเป็นธรรม และการเคารพสิทธิของประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียม หลักความเป็นธรรมจึงเป็นรากฐานสำคัญของจริยธรรมทางการเมือง และการกำหนดนโยบายสาธารณะที่มุ่งประโยชน์ของสังคมโดยรวม (Rawls, 1971)

2. หลักการสำคัญของจริยธรรมทางการเมือง

จากการสังเคราะห์แนวคิดของนักรัฐศาสตร์ร่วมสมัยสามารถสรุปหลักการสำคัญของจริยธรรมทางการเมืองได้ 5 ประการ ได้แก่

ความซื่อสัตย์สุจริต (Integrity) หมายถึง การใช้อำนาจโดยปราศจากผลประโยชน์ทับซ้อน ไม่แสวงหาประโยชน์ส่วนตน และยึดมั่นในคุณธรรม (Philp, 2007)

ความรับผิดชอบ (Accountability) หมายถึง การพร้อมรับการตรวจสอบ เปิดเผยข้อมูล และรับผิดชอบต่อผลของการตัดสินใจทางการเมือง (Thompson, 1987)

ความโปร่งใส (Transparency) หมายถึง การดำเนินงานโดยเปิดเผยข้อมูลและสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Heywood, 2021)

ความเป็นธรรม (Justice/Fairness) หมายถึง การใช้อำนาจโดยไม่เลือกปฏิบัติ ยึดหลักความเสมอภาค และคำนึงถึงสิทธิของประชาชนทุกกลุ่ม (Rawls, 1971)

การยึดประโยชน์สาธารณะ (Public Interest) หมายถึง การตัดสินใจและกำหนดนโยบายโดยมุ่งประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ของบุคคล พรรคการเมือง หรือกลุ่มผลประโยชน์ (Heywood, 2021)

3. จริยธรรมทางการเมืองกับมาตรฐานจริยธรรมของนักการเมืองไทย

ในบริบทของประเทศไทย หลักจริยธรรมทางการเมืองได้รับการรับรองในเชิงกฎหมายผ่านพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. 2562 ซึ่งกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่นในหลักนิติธรรม รับผิดชอบต่อสาธารณะ และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ ทั้งนี้ กฎหมายดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับมาตรฐานการใช้อำนาจรัฐ สร้างความโปร่งใสในการบริหารราชการแผ่นดิน และเสริมสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนต่อระบบการเมือง (พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. 2562)

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับหลักสัปปริสธรรม 7 พบว่าทั้งสองแนวคิดมีความสอดคล้องกันในหลายมิติ กล่าวคือ สัปปริสธรรม 7 มุ่งพัฒนาคุณธรรมภายในของผู้ใช้อำนาจ ขณะที่พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. 2562 กำหนดมาตรฐานและกลไกกำกับกับการปฏิบัติจากภายนอก การบูรณาการทั้งสองแนวคิด จึงช่วยให้การพัฒนาจริยธรรมของนักการเมืองครอบคลุมทั้งมิติของจิตสำนึก คุณธรรมส่วนบุคคล และมาตรฐานทางกฎหมาย อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนา กรอบมาตรฐานจริยธรรมของนักการเมืองเชิงพุทธ

วิกฤตศรัทธาทางการเมืองไทย

1. ความหมายของวิกฤตศรัทธาทางการเมือง

วิกฤตศรัทธาทางการเมือง (Political Crisis of Trust) หมายถึง ภาวะที่ประชาชนขาดความเชื่อมั่นต่อบุคคล สถาบัน หรือกระบวนการทางการเมือง จนส่งผลกระทบต่อความชอบธรรมของการใช้อำนาจรัฐ ความร่วมมือระหว่างรัฐกับประชาชน และเสถียรภาพของระบอบการเมืองโดยรวม ภาวะดังกล่าวเกิดขึ้นเมื่อประชาชนรับรู้ว่าการดำเนินงานของรัฐไม่สามารถตอบสนองต่อผลประโยชน์สาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือมีการใช้อำนาจที่ขัดต่อหลักคุณธรรม ความโปร่งใส และความเป็นธรรม (Levi & Stoker, 2000)

ในทางรัฐศาสตร์ จริยธรรมทางการเมืองถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของความชอบธรรมทางการเมือง เนื่องจากเป็นกลไกที่ทำให้ประชาชนยอมรับอำนาจรัฐโดยสมัครใจ เมื่อระดับความไว้วางใจลดลงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ประชาชนตั้งคำถามต่อความชอบธรรมของผู้ปกครอง รวมทั้งลดการมีส่วนร่วมทางการเมืองและความร่วมมือกับภาครัฐ (Putnam, 1993) สำหรับประเทศไทย วิกฤตศรัทธาทางการเมืองมิได้เกิดขึ้นเพียงจากเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง แต่เป็นผลสะสมจากปัจจัยหลายด้าน ทั้งปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ความขัดแย้งทางการเมือง การใช้อำนาจโดยมิชอบ ความเหลื่อมล้ำทางสังคม และความล้มเหลวของกลไกตรวจสอบถ่วงดุล ส่งผลให้ประชาชนจำนวนไม่น้อยเกิดความรู้สึกไม่ไว้วางใจต่อสถาบันทางการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (สถาบันพระปกเกล้า, 2566)

2. สาเหตุของวิกฤตศรัทธาทางการเมืองไทย

2.1 ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน

ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันถือเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่บั่นทอนความเชื่อมั่นของประชาชนต่อระบบการเมืองไทยมาอย่างต่อเนื่อง การใช้อำนาจเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน การเอื้อประโยชน์ให้แก่พวกพ้อง และการใช้งบประมาณของรัฐอย่างไม่โปร่งใส ส่งผลให้ประชาชนมองว่านักการเมืองจำนวนหนึ่งมิได้ทำหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวมอย่างแท้จริง (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2565) Phongpaichit และ Baker (2015) อธิบายว่า ปัญหาคอร์รัปชันในประเทศไทยไม่ได้เป็นเพียงพฤติกรรมส่วนบุคคลเท่านั้น แต่มีลักษณะเชื่อมโยงกับโครงสร้างทางการเมืองและเศรษฐกิจในรูปแบบเครือข่ายอุปถัมภ์ ซึ่งทำให้การใช้อำนาจทางการเมืองกลายเป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกลุ่มอำนาจต่าง ๆ เมื่อประชาชนรับรู้ว่าการเมืองถูกครอบงำด้วยผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์สาธารณะ การมีจริยธรรมทางการเมืองย่อมลดลงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (Phongpaichit & Baker, 2015)

2.2 ความขัดแย้งทางการเมืองที่ยืดเยื้อ

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมามากกว่าสองทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยเผชิญกับความขัดแย้งทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง ทั้งในรูปแบบการชุมนุมทางการเมือง การรัฐประหาร และความแตกต่างทางอุดมการณ์ระหว่างกลุ่มการเมืองต่าง ๆ ความขัดแย้งดังกล่าวส่งผลให้สังคมเกิดภาวะแบ่งขั้วทางการเมือง ซึ่งทำให้ประชาชนบางส่วนสูญเสียความเชื่อมั่นต่อสถาบันทางการเมืองและกระบวนการประชาธิปไตย นอกจากนี้ ความขัดแย้งที่ยืดเยื้อยังส่งผลกระทบต่อพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตของประชาชนในภาพรวม (Heywood, 2021)

2.3 การขาดความรับผิดชอบทางการเมือง

ความรับผิดชอบทางการเมือง (Political Accountability) เป็นหลักการสำคัญของระบอบประชาธิปไตย แต่ในหลายกรณีสังคมไทยยังพบปัญหาการหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ทั้งในกรณีความผิดพลาดเชิงนโยบาย การบริหารราชการแผ่นดิน และการใช้อำนาจโดยมิชอบ เมื่อประชาชนเห็นว่าผู้มีอำนาจสามารถหลีกเลี่ยงการตรวจสอบหรือไม่ต้องรับผิดชอบต่อการทำงานของตน ย่อมส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นและความศรัทธาที่มีต่อระบบการเมืองโดยรวม (Rothstein, 2011)

2.4 ความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมทางสังคม

ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อวิกฤตศรัทธาทางการเมือง เนื่องจากประชาชนจำนวนมากรับรู้ว่าการเข้าถึงทรัพยากร โอกาส และบริการสาธารณะยังไม่เท่าเทียมกัน เมื่อประชาชนรู้สึกว่าการเมืองไม่สามารถสร้างความเป็นธรรมให้แก่สังคมได้ ย่อมส่งผลกระทบต่อความไว้วางใจที่มีต่อรัฐและผู้บริหารประเทศ (Rawls, 1971)

3. ผลกระทบของวิกฤตศรัทธาทางการเมือง

วิกฤตศรัทธาทางการเมืองส่งผลกระทบต่อสังคมไทยในหลายด้าน ได้แก่ การลดลงของความชอบธรรมทางการเมือง การลดลงของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน การเพิ่มขึ้นของความขัดแย้งทางสังคม การลดประสิทธิภาพของนโยบายสาธารณะ และการบั่นทอนเสถียรภาพของระบอบประชาธิปไตย (Easton, 1965; Putnam, 1993; Rothstein, 2011)

ดังนั้น การฟื้นฟูศรัทธาทางการเมืองจึงจำเป็นต้องดำเนินการทั้งในระดับโครงสร้างและระดับพฤติกรรมของผู้ใช้อำนาจทางการเมือง โดยเฉพาะการพัฒนามาตรฐานจริยธรรมของนักการเมืองให้สอดคล้องกับความคาดหวังของประชาชน

แนวคิดสัปปุริสธรรม 7

1. ความหมายของสัปปุริสธรรม 7

สัปปุริสธรรม 7 เป็นหลักธรรมสำคัญในพระพุทธศาสนา หมายถึง ธรรมของสัตบุรุษหรือบุคคลผู้ประเสริฐ อันเป็นคุณลักษณะของบุคคลที่มีปัญญา คุณธรรม และสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2562) พระพุทธองค์ทรงแสดงสัปปุริสธรรม 7 ไว้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองและการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า หลักธรรมดังกล่าวมิได้จำกัดเฉพาะบุคคลทั่วไปเท่านั้น แต่ยังสามารถประยุกต์ใช้กับผู้บริหาร ผู้ปกครอง และผู้นำทางการเมืองได้เป็นอย่างดี (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539, พระไตรปิฎก เล่ม 23 ข้อ 68)

2. องค์ประกอบของสัปปริสธรรม 7

2.1 ธัมมัญญตา: รู้จักเหตุและหลักการ หมายถึง ความรู้จักเหตุ รู้จักหลักการ และเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ตามเหตุและผล บุคคลที่มีธัมมัญญตาจะสามารถวิเคราะห์สถานการณ์และตัดสินใจโดยยึดหลักเหตุผลมากกว่าอารมณ์หรือผลประโยชน์เฉพาะหน้า สำหรับนักการเมือง ธัมมัญญตาหมายถึง ความเข้าใจในรัฐธรรมนูญ กฎหมาย หลักประชาธิปไตย และหลักนิติธรรม ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการปกครองในสังคมสมัยใหม่ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2562)

2.2 อัตถัญญตา: รู้จักผลและเป้าหมาย หมายถึง ความรู้จักผลหรือจุดมุ่งหมายของการกระทำ สามารถพิจารณาได้ว่าการดำเนินการใดจะนำไปสู่ประโยชน์ส่วนรวม นักการเมืองที่มีอัตถัญญตาจะสามารถกำหนดนโยบายและตัดสินใจโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ระยะยาวของประเทศ มากกว่าผลประโยชน์ทางการเมืองในระยะสั้น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2562)

2.3 อัตตัญญตา: รู้จักตนเอง หมายถึง การรู้จักตนเอง ทั้งในด้านความสามารถ ข้อจำกัด และบทบาทหน้าที่ของตน คุณธรรมข้อนี้ช่วยให้นักการเมืองมีความถ่อมตน เปิดรับความคิดเห็นที่แตกต่าง และพร้อมปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2562)

2.4 มัตตัญญตา: รู้จักประมาณ หมายถึง การรู้จักความพอดีและความเหมาะสม ไม่มากเกินไปและไม่น้อยเกินไป ในบริบททางการเมือง หมายถึง การใช้อำนาจอย่างมีขอบเขต ไม่แสวงหาผลประโยชน์เกินควร และไม่ใช้อำนาจโดยปราศจากความยับยั้งชั่งใจ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2562)

2.5 กาลัญญตา: รู้จักกาลเวลา หมายถึง ความสามารถในการเลือกช่วงเวลา วิธีการ และโอกาสที่เหมาะสมในการดำเนินการต่าง ๆ นักการเมืองจำเป็นต้องมีคุณธรรมข้อนี้เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของประชาชนได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2562)

2.6 ปริสัณญตา: รู้จักชุมชนและสังคม หมายถึง การรู้จักหมู่คณะ เข้าใจความแตกต่างของผู้คน และสามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับบริบททางสังคม คุณธรรมข้อนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในสังคมประชาธิปไตย ที่ประกอบด้วยประชาชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความคิด และผลประโยชน์ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2562)

2.7 ปุคคลัญญตา: รู้จักบุคคล หมายถึง การรู้จักลักษณะและความแตกต่างของบุคคล สามารถเลือกใช้คนได้อย่างเหมาะสมกับงานและสถานการณ์ สำหรับนักการเมือง คุณธรรมข้อนี้สะท้อนถึงภาวะผู้นำ ความสามารถในการบริหารบุคลากร และการสร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2562)

3. คุณค่าของสัปปริสธรรม 7 ต่อการเมืองการปกครอง

เมื่อพิจารณาในภาพรวม จะเห็นได้ว่าสัปปริสธรรม 7 เป็นหลักธรรมที่ครอบคลุมทั้งด้านปัญญา คุณธรรม และความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม จึงสามารถประยุกต์ใช้เป็นกรอบคุณธรรมของผู้นำทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ สัปปริสธรรม 7 ไม่เพียงมุ่งเน้นการพัฒนาคุณลักษณะส่วนบุคคลของนักการเมืองเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมการใช้อำนาจอย่างรับผิดชอบ การยึดประโยชน์ส่วนรวม และการสร้างความไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชน อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการฟื้นฟูศรัทธาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2562)

การวิเคราะห์หลักสัปปุริสธรรม 7 กับทฤษฎีจริยธรรมทางการเมือง

การศึกษาจริยธรรมทางการเมืองในโลกตะวันตกมีพัฒนาการมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะแนวคิดของนักปรัชญาการเมืองที่มุ่งอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจ คุณธรรม และความยุติธรรมในสังคม เมื่อเปรียบเทียบสัปปุริสธรรม 7 กับทฤษฎีจริยธรรมทางการเมืองร่วมสมัย พบว่ามีความสอดคล้องในหลายมิติ ดังนี้

1. สัปปุริสธรรม 7 กับจริยศาสตร์คุณธรรม (Virtue Ethics) แนวคิดจริยศาสตร์คุณธรรม (Virtue Ethics) ของ Aristotle มุ่งเน้นการพัฒนาคุณลักษณะภายในของบุคคลมากกว่าการควบคุมพฤติกรรมด้วยกฎเกณฑ์ภายนอก โดยเชื่อว่าหากบุคคลมีคุณธรรมที่ดี ย่อมสามารถตัดสินใจและกระทำสิ่งที่ถูกต้องได้ด้วยตนเอง (Aristotle, 2009) แนวคิดดังกล่าวมีความสอดคล้องกับสัปปุริสธรรม 7 อย่างชัดเจน เนื่องจากสัปปุริสธรรมมุ่งพัฒนาปัญญา คุณธรรม และความสามารถในการตัดสินใจของบุคคลให้เป็นผู้มีความประพฤติดีงาม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2562) ทั้งสองแนวคิดให้ความสำคัญกับการสร้าง “คนดี” มากกว่าการสร้าง “ระบบควบคุมคน” อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนสังเคราะห์ว่าสัปปุริสธรรม 7 มีความครอบคลุมมากกว่าในแง่ของการนำไปประยุกต์ใช้กับการอยู่ร่วมกันในสังคมและการบริหารกิจการสาธารณะ (โกวิทย์ พวงงาม, 2563)

2. สัปปุริสธรรม 7 กับทฤษฎีความยุติธรรม John Rawls เสนอแนวคิดเรื่องความยุติธรรมในฐานะความเป็นธรรม (Justice as Fairness) โดยเน้นว่าการจัดสรรทรัพยากรและโอกาสในสังคมควรเป็นไปอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม (Rawls, 1971) เมื่อเปรียบเทียบกับสัปปุริสธรรม 7 ผู้เขียนสังเคราะห์พบว่า อัมมัญญูตา สอดคล้องกับการยึดหลักการที่ต้อง อัตถัญญูตา สอดคล้องกับการมุ่งประโยชน์ส่วนรวม ปรีสัญญูตา สอดคล้องกับการคำนึงถึงความหลากหลายของประชาชน และ บุคคลัญญูตา สอดคล้องกับการเคารพความแตกต่างของบุคคล (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2562) จึงกล่าวได้ว่า สัปปุริสธรรม 7 มีศักยภาพในการส่งเสริมความยุติธรรมทางสังคมและการเมืองในลักษณะเดียวกับแนวคิดของ Rawls (Rawls, 1971; โกวิทย์ พวงงาม, 2563)

3. สัปปุริสธรรม 7 กับจริยธรรมแห่งหน้าที่ แนวคิดจริยธรรมแห่งหน้าที่ (Deontological Ethics) ของ Immanuel Kant เน้นว่าบุคคลควรปฏิบัติหน้าที่ตามหลักคุณธรรมและเหตุผล โดยยึดถือหลักการที่ถูกต้องเป็นสำคัญ ไม่ใช่เพราะผลลัพธ์หรือผลประโยชน์ส่วนตน จากการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ ผู้เขียนสังเคราะห์พบว่า หลักอัตตัญญูตา และ อัมมัญญูตา ในสัปปุริสธรรม 7 สะท้อนแนวคิดดังกล่าวอย่างชัดเจน เนื่องจากมุ่งเน้นการตระหนักรู้ในหน้าที่ ความรับผิดชอบ และการปฏิบัติตามหลักการที่ถูกต้อง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2562) ดังนั้น นักการเมืองที่ยึดถือหลักธรรมดังกล่าวจะใช้อำนาจโดยตั้งอยู่บนหลักคุณธรรมและความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน แม้ในสถานการณ์ที่การกระทำนั้นจะไม่ก่อให้เกิดความรับผิดชอบทางกฎหมายก็ตาม (คณะกรรมการมาตรฐานทางจริยธรรม, 2564)

4. สัปปุริสธรรม 7 กับแนวคิดภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม แนวคิดภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม มุ่งเน้นให้ผู้นำเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรม ความซื่อสัตย์ ความโปร่งใส และความรับผิดชอบต่อผู้อื่น โดยผู้นำต้องประพฤติตนอย่างมีจริยธรรม ควบคู่กับการส่งเสริมพฤติกรรมที่เหมาะสมแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาและสังคม จากการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ ผู้เขียนสังเคราะห์พบว่า สัปปุริสธรรม 7 สามารถอธิบายคุณลักษณะของผู้นำเชิงจริยธรรมได้อย่างครบถ้วน เนื่องจากครอบคลุมทั้งมิติด้านปัญญา คุณธรรม และความสัมพันธ์กับสังคม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2562) ดังนั้น สัปปุริสธรรม 7 จึงมิใช่เพียงหลักธรรมทางศาสนาเท่านั้น แต่ยังสามารถพัฒนาเป็น

กรอบแนวคิดภาวะผู้นำทางการเมืองที่มีความร่วมสมัยและสอดคล้องกับมาตรฐานสากลได้ (โกวิทย์ พวงงาม, 2563)

5. การสังเคราะห์องค์ความรู้ : สัมปฤติธรรม 7 ในฐานะกรอบจริยธรรมทางการเมืองเชิงพุทธ

จากการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบสามารถสังเคราะห์ได้ว่า สัมปฤติธรรม 7 มีจุดเด่นที่สำคัญ 3 ประการ

ประการแรก เป็นกรอบจริยธรรมที่เน้นการพัฒนาคุณธรรมภายในของผู้ใช้อำนาจ ไม่ใช่เพียงการควบคุมพฤติกรรมจากภายนอก

ประการที่สอง มีความสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลสมัยใหม่ ทั้งในด้านความรับผิดชอบ ความโปร่งใส หลักนิติธรรม และการมีส่วนร่วมของประชาชน

ประการที่สาม สามารถเชื่อมโยงกับทฤษฎีจริยธรรมทางการเมืองร่วมสมัยได้อย่างเป็นระบบ ทั้งจริยศาสตร์คุณธรรม ทฤษฎีความยุติธรรม จริยธรรมแห่งหน้าที่ และภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม

ด้วยเหตุนี้ สัมปฤติธรรม 7 จึงสามารถพัฒนาเป็น “กรอบมาตรฐานจริยธรรมของนักการเมืองเชิงพุทธ” ที่มีความเหมาะสมกับบริบทสังคมไทย และสามารถใช้เป็นกลไกในการฟื้นฟูศรัทธาทางการเมืองของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบูรณาการสัมปฤติธรรม 7 เข้ากับระบบการเมืองไทยจึงมิได้เป็นเพียงการนำหลักธรรมทางศาสนามาใช้ในทางการเมืองเท่านั้น แต่เป็นการสร้างฐานคุณธรรมสำหรับการใช้อำนาจรัฐ อันจะนำไปสู่การพัฒนาการเมืองที่โปร่งใส มีความรับผิดชอบ และยึดประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ

รูปแบบมาตรฐานจริยธรรมของนักการเมืองเชิงพุทธ : การบูรณาการสัมปฤติธรรม 7 สู่กรอบมาตรฐาน 7 มิติ

1. หลักการและแนวคิด

จากการศึกษาทฤษฎีจริยธรรมทางการเมือง และหลักสัมปฤติธรรม 7 พบว่า ปัญหาสำคัญของการเมืองไทยมิได้เกิดจากข้อบกพร่องของโครงสร้างทางการเมืองเพียงอย่างเดียว แต่ยังเกิดจากการขาดคุณธรรม และจริยธรรมของผู้ใช้อำนาจทางการเมืองด้วย แม้ว่ารัฐจะมีกฎหมายและกลไกตรวจสอบจำนวนมาก แต่หากผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองขาดจิตสำนึกด้านคุณธรรม การใช้อำนาจก็อาจเบี่ยงเบนไปจากเป้าหมายของการรับใช้สาธารณะได้ ดังนั้น การพัฒนามาตรฐานจริยธรรมของนักการเมืองจึงจำเป็นต้องพัฒนาไปพร้อมกับการพัฒนาคุณธรรมภายในของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

สัมปฤติธรรม 7 ถือเป็นหลักธรรมที่มีความครอบคลุมทั้งด้านปัญญา คุณธรรม และความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม จึงสามารถนำมาพัฒนาเป็นกรอบมาตรฐานจริยธรรมของนักการเมืองไทยได้อย่างเหมาะสมผู้เขียนจึงเสนอ “รูปแบบมาตรฐานจริยธรรมของนักการเมืองเชิงพุทธ” โดยบูรณาการสัมปฤติธรรม 7 เข้ากับแนวคิดจริยธรรมทางการเมืองร่วมสมัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนานักการเมืองและฟื้นฟูศรัทธาทางการเมืองของประชาชน

2. กรอบมาตรฐานจริยธรรมของนักการเมืองเชิงพุทธ 7 มิติ

มิติที่ 1 หลักนิติธรรมและความยึดมั่นในหลักการ (ธัมมัญญตา : รู้จักเหตุและหลักการ)
นักการเมืองต้องมีความเข้าใจในหลักการประชาธิปไตย หลักนิติธรรม รัฐธรรมนูญ และกฎหมายของประเทศ สามารถใช้อำนาจภายใต้กรอบกฎหมายและหลักจริยธรรมโดยไม่ปิดป้องเพื่อประโยชน์ส่วนตน ตัวชี้วัดสำคัญ ได้แก่ เคารพรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ปฏิบัติหน้าที่โดยยึดหลักการมากกว่าผลประโยชน์ทางการเมือง สนับสนุนการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจ ไม่ใช้อำนาจโดยมิชอบ

มิติที่ 2 การยึดประโยชน์สาธารณะเป็นศูนย์กลาง (อัตถ์ญญาตา : รู้จักผลและเป้าหมาย) นักการเมืองต้องตระหนักว่าจุดมุ่งหมายสูงสุดของการใช้อำนาจคือการสร้างประโยชน์สุขแก่ประชาชนและประเทศชาติ มิใช่เพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้องตัวชี้วัดสำคัญ ได้แก่ กำหนดนโยบายเพื่อประโยชน์ส่วนรวม คำนึงถึงผลกระทบต่อประชาชนทุกกลุ่ม ไม่เอื้อประโยชน์แก่กลุ่มทุนหรือเครือข่ายทางการเมือง ส่งเสริมความเป็นธรรมทางสังคม

มิติที่ 3 ความรับผิดชอบต่อตนเองและสาธารณะ (อัตถ์ญญาตา : รู้จักตน) นักการเมืองต้องตระหนักถึงบทบาท หน้าที่ และขอบเขตอำนาจของตน พร้อมรับผิดชอบต่อการกระทำและผลการตัดสินใจทางการเมือง ตัวชี้วัดสำคัญ ได้แก่ เปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ ยอมรับข้อผิดพลาดและพร้อมแก้ไข เคารพจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีความโปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่

มิติที่ 4 ความพอประมาณและความสุจริตในการใช้อำนาจ (มัตถ์ญญาตา : รู้จักประมาณ) นักการเมืองต้องใช้อำนาจอย่างเหมาะสม ไม่แสวงหาผลประโยชน์เกินขอบเขตของตำแหน่ง และมีความยับยั้งชั่งใจในการตัดสินใจทางการเมือง ตัวชี้วัดสำคัญ ได้แก่ ไม่แสวงหาผลประโยชน์ทับซ้อน ใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า ดำรงตนอย่างเรียบง่ายและเหมาะสม ปฏิเสธการทุจริตคอร์รัปชันทุกรูปแบบ

มิติที่ 5 การตัดสินใจอย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ (กาลัญญาตา : รู้จักกาลเวลา) นักการเมืองต้องสามารถประเมินสถานการณ์ วิเคราะห์ปัญหา และเลือกแนวทางดำเนินการที่เหมาะสมกับบริบททางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ตัวชี้วัดสำคัญ ได้แก่ ตอบสนองต่อปัญหาของประชาชนอย่างทันท่วงที ใช้ข้อมูลและเหตุผลในการตัดสินใจ มีวิสัยทัศน์ระยะยาว สามารถบริหารจัดการวิกฤตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มิติที่ 6 การมีส่วนร่วมและการเข้าใจประชาชน (ปริสัญญาตา : รู้จักชุมชนและสังคม) นักการเมืองต้องเข้าใจความหลากหลายของประชาชน รับฟังความคิดเห็น และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง ตัวชี้วัดสำคัญ ได้แก่ รับฟังความคิดเห็นของประชาชน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง เคารพความแตกต่างทางความคิด ลดความขัดแย้งและสร้างความสมานฉันท์

มิติที่ 7 ภาวะผู้นำและการบริหารบุคคลอย่างเป็นธรรม (บุคคัลญญาตา : รู้จักบุคคล) นักการเมืองต้องมีภาวะผู้นำทางคุณธรรม สามารถบริหารบุคลากรและสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วนของสังคมได้อย่างเหมาะสม ตัวชี้วัดสำคัญ ได้แก่ แต่งตั้งบุคคลตามความรู้ความสามารถ ส่งเสริมระบบคุณธรรม บริหารความสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างเป็นธรรม เป็นแบบอย่างด้านจริยธรรมแก่สังคม

3. รูปแบบเชิงบูรณาการของมาตรฐานจริยธรรมทางการเมือง

จากการสังเคราะห์องค์ความรู้ สามารถนำเสนอรูปแบบแผนภาพการบูรณาการสัปปริสธรรม 7 สู่นักการเมืองคุณธรรมและประชาธิปไตยที่มีคุณภาพได้ ซึ่งรูปแบบดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาคุณธรรมของนักการเมืองเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างความไว้วางใจและความชอบธรรมทางการเมือง ซึ่งจะส่งผลต่อเสถียรภาพของระบอบประชาธิปไตยในระยะยาว ดังแสดงในรูปแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 การบูรณาการสัปปุริสธรรม 7 สู่การเมืองคุณธรรมและประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ
ที่มา: ผู้ศึกษาสังเคราะห์และจัดทำขึ้น (2569)

4. คุณูปการของรูปแบบมาตรฐานจริยธรรมของนักการเมืองเชิงพุทธ

รูปแบบที่ผู้เขียนนำเสนอมีคุณูปการทางวิชาการและทางปฏิบัติ 3 ประการ ได้แก่
ประการแรก เป็นการบูรณาการองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนากับรัฐศาสตร์ร่วมสมัยอย่างเป็นระบบ

ประการที่สอง เป็นกรอบแนวคิดที่สามารถนำไปพัฒนาเป็นตัวชี้วัดมาตรฐานจริยธรรมของนักการเมืองไทยได้ในอนาคต

ประการที่สาม เป็นแนวทางในการส่งเสริมจริยธรรมทางการเมืองและฟื้นฟูศรัทธาของประชาชนต่อระบบการเมืองไทย

ดังนั้น สัปปุริสธรรม 7 จึงมิได้เป็นเพียงหลักธรรมสำหรับการพัฒนาตนเองเท่านั้น แต่ยังสามารถพัฒนาเป็นกรอบมาตรฐานจริยธรรมทางการเมืองที่มีศักยภาพในการสร้างการเมืองคุณธรรมและเสริมสร้างความเข้มแข็งของประชาธิปไตยไทยในระยะยาว

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษาการบูรณาการสัปปุริสธรรม 7 สู่มาตรฐานจริยธรรมของนักการเมืองไทย พบว่าหลักสัปปุริสธรรม 7 สามารถบูรณาการกับหลักธรรมาภิบาลและทฤษฎีจริยธรรมทางการเมืองร่วมสมัย จนพัฒนาเป็น กรอบมาตรฐานจริยธรรมของนักการเมืองเชิงพุทธ 7 มิติ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาจริยธรรมของนักการเมืองทั้งในระดับบุคคล องค์กร และระบบการเมือง ดังนั้น จึงเสนอแนวทางเชิงนโยบายดังนี้

1. ระยะสั้น (Short-term: 1-2 ปี) : การพัฒนาศักยภาพด้านจริยธรรมของนักการเมือง

รัฐสภา สถาบันพระปกเกล้า สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) และสถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ควรร่วมกันพัฒนาหลักสูตรจริยธรรมทางการเมืองที่บูรณาการหลักสัปปุริสธรรม 7 หลักธรรมาภิบาล และพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. 2562 เพื่อใช้ในการพัฒนานักการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ทั้งก่อนเข้ารับตำแหน่ง และระหว่างปฏิบัติหน้าที่

2. ระยะกลาง (Medium-term: 3-5 ปี) : การพัฒนาระบบมาตรฐานและการกำกับติดตาม

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) สำนักงาน ก.พ. และรัฐสภา ควรร่วมกันพัฒนาตัวชี้วัดมาตรฐานจริยธรรมของนักการเมือง โดยประยุกต์ใช้ กรอบมาตรฐานจริยธรรมของนักการเมืองเชิงพุทธ 7 มิติ เป็นเครื่องมือในการประเมิน ติดตาม และส่งเสริมพฤติกรรมทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งส่งเสริมกลไกการเปิดเผยข้อมูล การรับผิดชอบต่อสาธารณะ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจทางการเมือง

3. ระยะยาว (Long-term: 5 ปีขึ้นไป) : การยกระดับสู่มาตรฐานจริยธรรมระดับชาติ

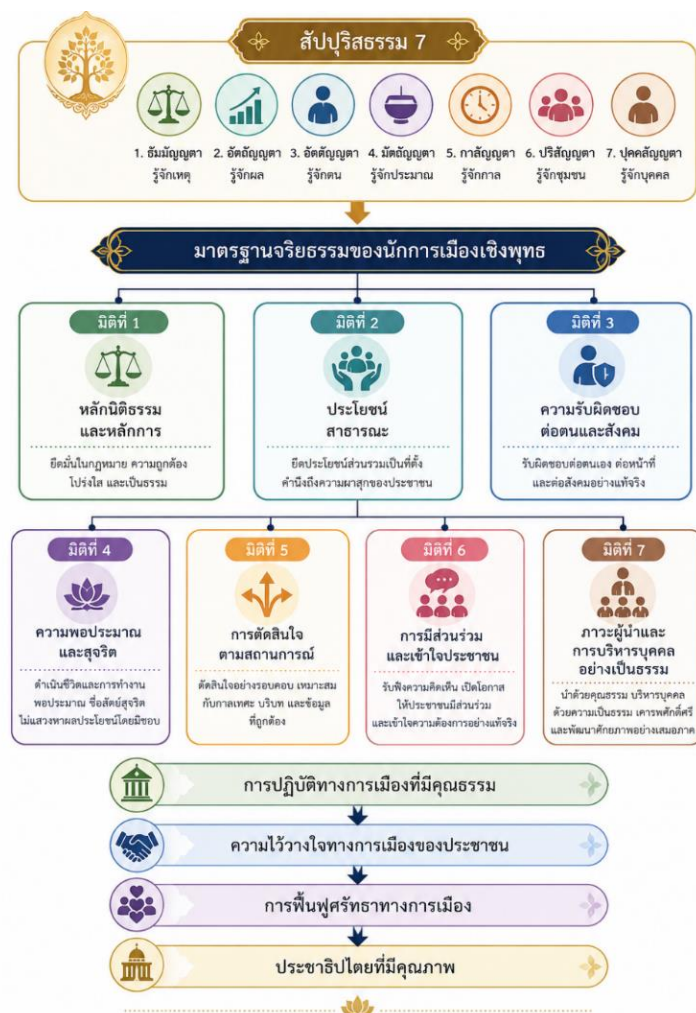
รัฐสภา คณะรัฐมนตรี พรรคการเมือง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) และสำนักงาน ก.พ. ควรร่วมกันผลักดันกรอบมาตรฐานจริยธรรมของนักการเมืองเชิงพุทธ 7 มิติ ให้เป็นกรอบมาตรฐานจริยธรรมระดับชาติสำหรับนักการเมืองไทย โดยบูรณาการไว้ในกฎหมาย ประมวลจริยธรรม หลักเกณฑ์การพัฒนานักการเมือง และกระบวนการคัดเลือกบุคลากรทางการเมืองของพรรคการเมือง เพื่อส่งเสริมการสร้างผู้นำทางการเมืองที่มีคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม อันจะนำไปสู่การเสริมสร้างธรรมาภิบาล ความชอบธรรมของสถาบันทางการเมือง และความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตยไทยอย่างยั่งยืน

บทสรุป

วิกฤตศรัทธาทางการเมืองเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความชอบธรรมของสถาบันทางการเมืองและเสถียรภาพของระบอบประชาธิปไตยไทย อันมีสาเหตุมาจากการทุจริตคอร์รัปชัน ความขัดแย้งทางการเมือง การขาดความรับผิดชอบต่อผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และการใช้อำนาจที่ไม่สอดคล้องกับหลัก

คุณธรรมและจริยธรรม และผลการศึกษาพบว่า สัปปริสธรรม 7 ซึ่งประกอบด้วย ธัมมัญญตา อตถัญญตา อุตตัญญตา มัตตัญญตา กาลัญญตา ปริสสัญญตา และปุคคลัญญตา เป็นหลักธรรมที่ครอบคลุมการพัฒนา ปัญญา คุณธรรม และความรับผิดชอบของผู้ใช้อำนาจ อันเป็นรากฐานสำคัญของจริยธรรมทางการเมือง เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบกับหลักธรรมาภิบาลและทฤษฎีจริยธรรมทางการเมืองร่วมสมัย พบว่าหลักธรรมดังกล่าว มีความสอดคล้องกับหลักนิติธรรม ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ การยึดประโยชน์สาธารณะ การมีส่วนร่วมของประชาชน และภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม

จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ผู้เขียนได้พัฒนา กรอบมาตรฐานจริยธรรมของนักการเมืองเชิงพุทธ 7 มิติ โดยบูรณาการหลักสัปปริสธรรม 7 เข้ากับหลักธรรมาภิบาลและแนวคิดจริยธรรมทางการเมืองร่วมสมัย เพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาคุณธรรมของนักการเมืองทั้งในมิติของการคิด การตัดสินใจ และการปฏิบัติหน้าที่ สาธารณะ อันจะนำไปสู่การยกระดับมาตรฐานจริยธรรมของนักการเมือง ส่งเสริมธรรมาภิบาล เสริมสร้างความชอบธรรมของสถาบันทางการเมือง และสนับสนุนความมั่นคงของระบอบประชาธิปไตยไทย ดังแสดงในแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 กรอบมาตรฐานจริยธรรมของนักการเมืองเชิงพุทธ 7 มิติ
ที่มา: ผู้ศึกษาสังเคราะห์และจัดทำขึ้น (2569)

จากแผนภาพที่ 2 บทความนี้ได้เสนอกรอบมาตรฐานจริยธรรมของนักการเมืองเชิงพุทธ 7 มิติ ได้แก่ (1) หลักนิติธรรมและความยึดมั่นในหลักการ (2) การยึดประโยชน์สาธารณะเป็นศูนย์กลาง (3) ความรับผิดชอบต่อตนเองและสาธารณะ (4) ความพอประมาณและความสุจริตในการใช้อำนาจ (5) การตัดสินใจอย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ (6) การมีส่วนร่วมและการเข้าใจประชาชน และ (7) ภาวะผู้นำและการบริหารบุคคลอย่างเป็นธรรม กรอบดังกล่าวสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนานักการเมืองไทยให้มีคุณธรรมและจริยธรรมมากยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การฟื้นฟูศรัทธาทางการเมือง การเสริมสร้างความไว้วางใจของประชาชน และการพัฒนาประชาธิปไตยไทยให้มีคุณภาพและความยั่งยืนในระยะยาว กรอบมาตรฐานจริยธรรมของนักการเมืองเชิงพุทธ 7 มิติ จึงเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถใช้เป็นฐานในการพัฒนานโยบายสาธารณะ การกำหนดตัวชี้วัดด้านจริยธรรม และการวิจัยต่อยอดในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- โกวิท พวงงาม. (2563). *ธรรมาภิบาลกับการบริหารภาครัฐ*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2562). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ.
- พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. 2562. (2562, 16 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 136 ตอนที่ 50 ก, 1–16.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย* (เล่ม 23). โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2566). *รายงานดัชนีประชาธิปไตยไทย*. สถาบันพระปกเกล้า.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2565). *รายงานสถานการณ์การทุจริตในประเทศไทย*. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.
- Aristotle. (2009). *The Nicomachean ethics* (W. D. Ross, Trans.). Oxford University Press. (Original work published ca. 350 B.C.E.)
- Easton, D. (1965). *A systems analysis of political life*. Wiley.
- Heywood, A. (2021). *Politics* (5th ed.). Red Globe Press.
- Levi, M., & Stoker, L. (2000). Political trust and trustworthiness. *Annual Review of Political Science*, 3(1), 475–507.
- Philp, M. (2007). *Political conduct*. Harvard University Press.
- Phongpaichit, P., & Baker, C. (2015). *Unequal Thailand: Aspects of income, wealth and power*. NUS Press.
- Putnam, R. D. (1993). *Making democracy work: Civic traditions in modern Italy*. Princeton University Press.
- Rawls, J. (1971). *A theory of justice*. Harvard University Press.
- Rothstein, B. (2011). *The quality of government: Corruption, social trust, and inequality in international perspective*. University of Chicago Press.
- Thompson, D. F. (1987). *Political ethics and public office*. Harvard University Press.